

A Baranya megyei nemzetiségi oktatásról

Tendenciák, kérdőjelek, dilemmák

Dr. Fórika László, AJBH

A nemzetiségi oktatás, mint létkérdés?

- Egynyelvűség: elvesz az anyanyelv identitásképző és megtartó hatása
- A hagyományápolásban is visszaszorul a család és a közösség
- Nyelvtanulás, hagyományápolás elsődleges terepe immár : az iskola
- ➡ a nemzetiségi identitás letéteményese is az iskola ←
- Ombudsman: az iskolarendszer e feladatát hogyan látja el?

Ombudsmani oktatási vizsgálatok 2010-2014

- Cél: objektív helyzetértékelés, őszinte szembenézés a valósággal, jobbítás
- A nemzetiségi óvodai nevelés helyzetéről
- A nemzetiségi általános iskolai oktatás
- A nemzetiségi felsőoktatás helyzetéről
- A nemzetiségi nyelvekből tehető nyelvvizsgákról
- A nemzetiségi középiskolák helyzetéről
-

Ombudsmani vizsgálatok 2.

- 32 javaslat, több ezer munkaóra
- Kállai Ernő 3, Szabó Máté 1, Székely László és Szalayné Sándor Erzsébet 1 jelentés, mandátumokon való „áthajlásokkal”
 - szakmai folytonosság
- A vertikális vizsgálat sort horizontális és a pedagógusképzést érintő utóvizsgálat követi
 - a nemzetiségi oktatás kiemelt vizsgálati terület volt és marad

Általános jellemzők

- Tömegesség: népszerű rendszer (túlzottan is?)
- Funkció: 1. identitásőrzés, -megerősítés, 2. idegennyelv-tanítás; gyakori funkció-eltolódás
- Eltérő mértékben, de általános tankönyvhiány
- Általában gyenge nyelvtanítási hatékonyság
- Általánosból középiskolába: 95%-os veszteség
- Gyenge közepes, közepes szintű középiskolák
- Lyukak a nemzetiségi pedagógusképzésben, a módszertani és nyelvi továbbképzésben
- Lyukak a nyelvvizsga-rendszerben

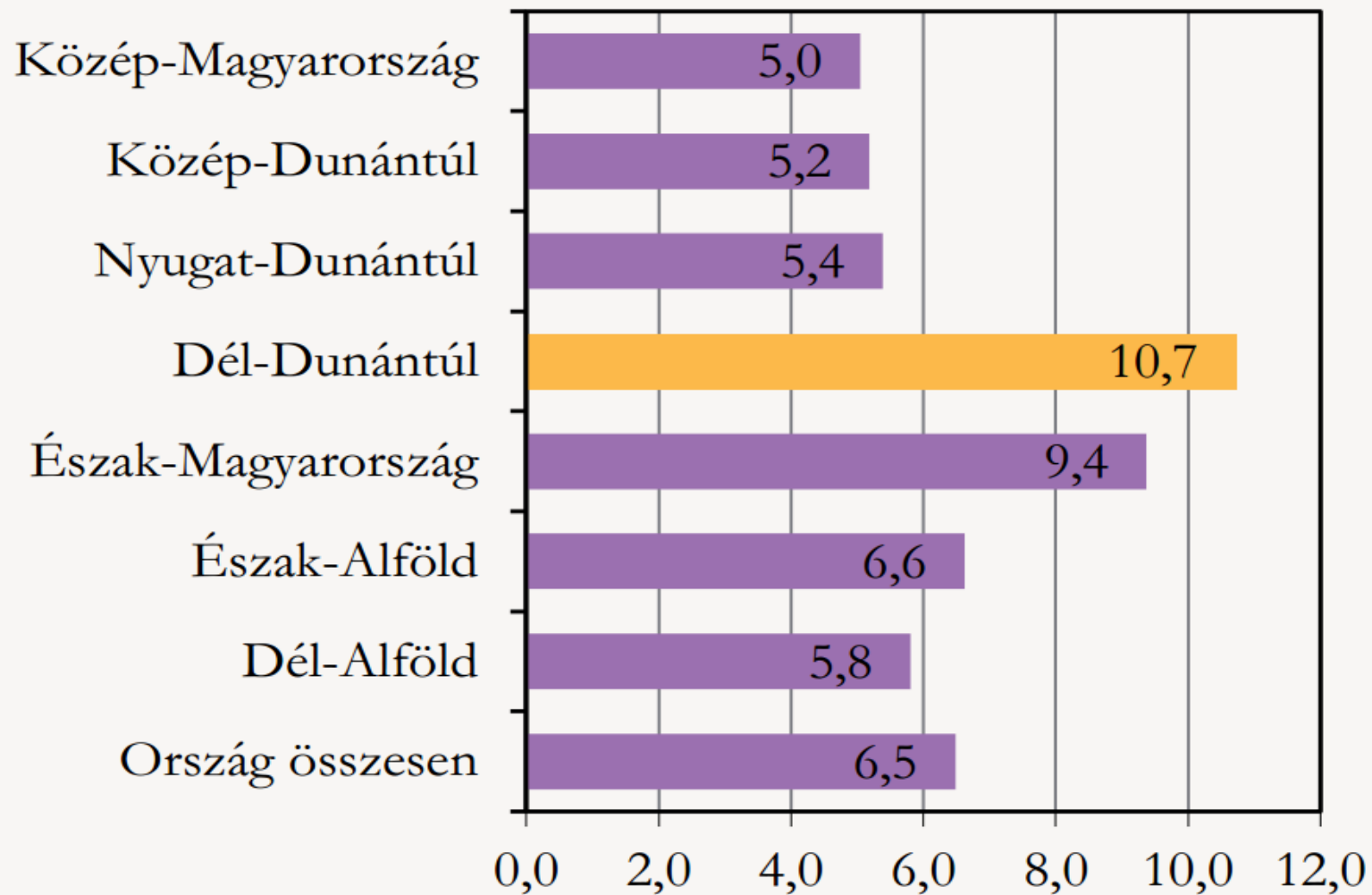
Roma oktatás: speciális a speciálisban

- Roma nemzetiségi oktatás: súlyos kérdőjelek
- valós szülői akarat alapján?
- megfelelő tankönyvek nélkül?
- romológus tanárok és nyelvtanárok nélkül?
- integrált (ellenőrizhetetlen) népismeret-tanítás
- A roma és hhh tanulók nagy átfedése →
- nagyon rossz kompetenciaeredmények
- tanuláshoz való jog? szegregáció? → →
- A nemzetiségi jog a jogosult ellen fordulhat?

A jelentések alapelvei

- Jóhiszemű joggyakorlás
- Egyenlő bánásmód, diszkrimináció tilalma
- Tanuláshoz való jog: a lehető legmagasabb szintű tudás elérését kell biztosítani
- A rossz minőséget nem legitimálhatja a nemzetiségi oktatás
- Az állam köteles biztosítani az alapvető jogok érvényesüléséhez szükséges feltételeket
- Állami szerv: a hatáskörgyakorlás kötelesség

A hazai nemzetiségek aránya a régiókban, 2011 (%)

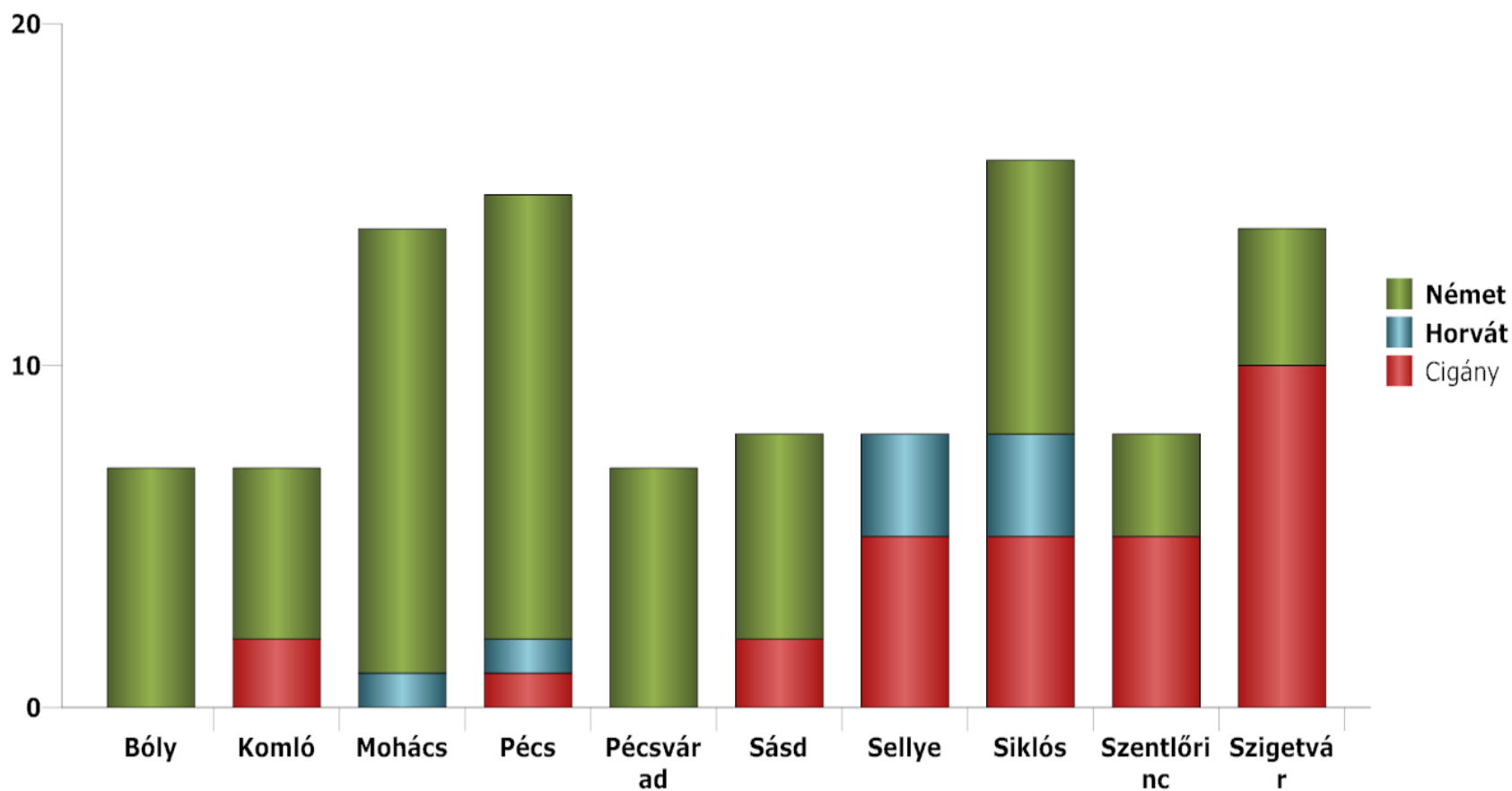
A nemzetiségi népesség száma, aránya, 2011

Nemzetiség	Nemzetiség	Anyanyelv	Családi, baráti körben használt nyelv	Előzőek alapján nemzetiséghez tartozik		
	alapján			fő	a népesség	a 2001. évi
					százalékában	
Bolgár	114	85	83	204	0,1	237,2
Cigány	16 995	6 740	6 888	17 585	4,6	165,5
Görög	124	46	69	149	0,0	67,7
Horvát	6 343	3 930	4 495	7 185	1,9	98,5
Lengyel	179	106	118	213	0,1	89,9
Német	22 150	8 726	12 980	25 777	6,7	113,5
Örmény	89	4	5	94	0,0	268,6
Román	419	212	247	600	0,2	176,0
Ruszin	64	14	26	80	0,0	170,2
Szerb	606	295	428	794	0,2	112,9
Szlovák	133	39	59	182	0,0	121,3
Szlovén	23	10	12	34	0,0	27,6
Ukrán	80	39	30	101	0,0	46,3
Összesen	47 319	20 246	25 440	52 998	13,7	123,8

Viszonyítás

- 386 ezer baranyaiból 53 ezer nemzetiségi
- Számuk 24 százalékkal bővült egy évtized alatt, arányuk 11-ről **14 százalékra** emelkedett
- Közben a teljes népesség: 5 százalékkal, a 6–14 éves korosztály 25 százalékkal csökkent
- A német nemzetiség a legnagyobb: kb. 25 800 fő (a 2001-eshez képest: +13,5%)
- 17 600 cigány nemzetiséghez tartozó, 1,7-szer több, mint tíz évvel korábban, 26 százalékuk gyermekkorú, 41 százalékuk pedig fiatal felnőtt
- Országosan itt él a legnagyobb számban és arányban a horvát népcsoport (-1,9%)
- A baranyaiak 1,9 százaléka horvát

Nemzetiségi oktatást végző köznevelési intézmények Baranya megyében (KLIKK)

	Bóly	Komló	Mohács	Pécs	Pécsvár ad	Sásd	Sellye	Siklós	Szentlőrinc	Szigetvár
Cigány	0	2	0	1	0	2	5	5	5	10
Horvát	0	0	1	1	0	0	3	3	0	0
Német	7	5	13	13	7	6	0	8	3	4

Viszonyítás 2.

- 2013-ban 32 állami, 9 egyházi, 4 magán, 2 nemzetiségi önkormányzat és egy felsőoktatási intézmény által fenntartott intézmény volt
- Óvodás gyermekek száma közel 13 ezer, aminek kb. 38%-a vesz részt nemzetiségi nevelésben
- Ált. isk. tanulók száma: kb. 54 ezer, nemzetiségi nevelést kap: kb. 9.500, azaz kb. 17, 5%

HHH: egyenetlen halmazódás

- 10 százalék alatt: Pécs 3,74; Pécsvárad 9,24%
- 18, 3 százalék alatt: Bóly 16,92 ; Komló 14,10;
Mohács 18,24%; Siklós 17,82%
- 18, 3 százalék fölött: Szentlőrinc 23,87%;
Szigetvár 27,31%
- Kirívó: Sásd 42,79%; Sellye 40,46%
- Miért van ennek jelentősége?
-

Kompetenciamérési átlageredmények a tanuló halmozottan hátrányos helyzete függvényében, 2013

HHH	Arány	Matematika	Szövegértés
6. évfolyam (a különbség: 179, 215)			
Igen	11,8	1331	1307
Nem	88,2	1510	1522
8. évfolyam (a különbség: 202, 214)			
Igen	10,9	1440	1365
Nem	89,1	1642	1579
10. évfolyam (a különbség: 212, 215)			
Igen	4,9	1438	1416
Nem	95,1	1650	1631

HHH ¶ cigány¶ gyenge iskolai teljesítmény

- A szegregáció vizsgálándó, ahol a 25%-os határt a cigány gyermekek aránya eléri
- A cigány nemzetiségi oktatás külön osztályban folyik?
- A cigány mellett van másik, párhözamos nemzetiségi oktatás? Tagozat? És csoportbontás?
- A településen az állami intézménynek több telephelye van?
- A településen az állami mellett nem állami intézmény is működik?

Szelekció? Más?

- Bóly: 72 százalék nyelvoktató + 12 százaléknyi tanuló kétnyelvű német nemzetiségi oktatásban vesz részt; a hhh általános iskolai arány: 14,48%
- A tankerület egészére vonatkozó adat: 16,92 %, a nemzetiségi oktatásban résztvevők esetén: 8,2%
- Bükkösd: német és cigány tanítás, cigány nemzetiségi oktatás itt bővült
- „Németes” hhh kb. 1/3, „cigányos” hhh 60%
- Népszámlálási adatok: cigányok száma 67, németek száma: 65 fő, együtt 15,4%

Szülői akarat?

- Országos jelenség, hogy a cigány nemzetiségi oktatást megszüntetik
- Ennek kezdete: az állami fenntartáshoz kötődik
- Mit üzen ez?
- 50-ről 9 fő: Kenderföld-Somági Általános Iskola,
- 83-ról 37 fő: Kökönyösi Szakközépiskola Magyarorszáki Általános Iskolája
- Vajszlóban 392-ről 156-ra, 60%-kal csökkent, stb.

Köszönöm
a figyelmüket!